

Література:

1. Белякова Л. И., Дьякова Е. А. Заикание. Учебное пособие для студентов педагогических институтов по специальности «Логопедия». – М., 2008. – 304 с.
2. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська та ін. – К.: Каравела, 2007. – 464 с.
3. Калягин В. Если ребенок заикается. – СПб.: Питер Ком, 2008. – 192 с.
4. Леонтьев А. А. Психология общения. 3-е изд. – М.: Смысл, 2009. – 365 с.
5. Выгодская И. Г. Устранение заикания у дошкольников в игровых ситуациях: книга для логопеда / И. Г. Выгодская, Е. Л. Пеллингер, Л. П. Успенская. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Просвещение, 2003. – 223 с.

СОЦІАЛЬНО ОБДАРОВАНІЙ СТУДЕНТ ЯК СУБ'ЄКТ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Демченко О. П.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Вінницький державний педагогічний
університет імені М. Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Пилипенко Я. Р.,

*магістрант кафедри дошкільної та початкової освіти
Вінницький державний педагогічний
університет імені М. Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

За результатами аналізу сучасних досліджень (Д. Големан, О. Лебєдев, О. Савенков та ін.) установлено, що досягненню молодою людиною життєвого успіху, її особистійній і професійній самореалізації сприятимуть не лише розвинені інтелектуальні здібності, а й некогнітивні чинники: високий рівень соціальної мотивації та адаптації, схильність до орієнтування й швидкого реагування в нових соціальних ситуаціях, здатність до ефективної взаємодії з ровесниками та дорослими, лідерські та управлінські якості, значна комунікативність і громадська активність, соціальний та емоційний інтелект. До того ж, учені (Д. Люсін, Д. Ушаков) доводять існування спеціального соціального таланту, обдарованості в сфері лідерства та соціальних взаємодій. На думку зарубіжних психологів (Д. Гетзельця і Д. Діллонна), такий талант проявляється не у створенні чого-небудь, а швидше в тому, щоб «бути» або «жити».

Досліджуючи *соціальну обдарованість* у контексті теорії здібностей (В. Дружинін, Г. Костюк, О. Музика, Б. Теплов та ін.), пояснюємо такий феномен як емерджентне особистісне утворення, в основі якого своєрідне поєднання високого рівня соціальних здібностей, ціннісних і морально-вольових характеристик, які завдяки вмотивованості та суб'єктності особистості забезпечують їй конструктивний характер міжособистісного спілкування та можливість досягнення суттєвих успіхів у соціономічних видах діяльності.

Вважаємо, що важливою характеристикою соціально обдарованої особистості є її *активність*, яка проявляється у внутрішніх спонуканнях, індивідуально-психологічними та особистісними властивостями, діяльнісними характеристиками. Виходячи з пояснень суб'єктності (Г. Коджаспірова, С. Рубинштейн, Л. Сокурянська, В. Татенко та ін.) та соціальної обдарованості (О. Власова, Т. Кисельова), вважаємо [3], що *суб'єктність соціально обдарованої особистості* виявляється у високому рівні соціальної мотивації, стійкій потребі до спілкування, участі в

громадському й політичному житті; постійній готовності до перетворювальної діяльності в соціальному середовищі; самостійності суджень, незалежності, ініціативності, рішучості, наявності власної позиції й оригінального стилю поведінки в ході розв'язання соціально-комунікативних завдань. Вона також передбачає здатність соціально обдарованої особистості до: усвідомленої постановки та визначення ієрархії цілей, пов'язаних із спілкуванням, управлінням людьми; прогнозування, передбачення, стратегічного мислення й накреслення програми дій, визначення декількох варіантів розв'язання комунікативних ситуацій; розробки стратегії та тактики реалізації планів, оперативного внесення змін в процесі їх виконання; мобільного реагування на труднощі й пошуку способів їх подолання, швидкого прийняття рішень у нестандартних ситуаціях; систематичного пізнання себе й інших людей, вивчення соціальних умов, аналізу і виявлення тенденцій, причин; активної перетворювальної взаємодії з усіма суб'єктами й компонентами простору; свідомого морального вибору в суперечливих аксіологічно-комунікативних ситуаціях, брати відповідальність за прийняті рішення; самоорганізації, саморегуляції й рефлексії.

Соціально активна особистість прагне до якісно нового перетворення соціальної дійсності та зміни самої себе, що проявляється в домінуванні мотиву афіліації, через ініціативність, активність, новаторство, продукування оригінальних ідей у системі соціальних взаємодій різних рівнів; уміння моделювати соціальний простір, індивідуальний стиль спілкування і нестандартне вирішення комунікативних ситуацій. Соціальна суб'єктність обдарованої особистості пов'язана із спілкуванням, лідерством, волонтерством і участю в громадському житті, управлінською та педагогічною діяльністю, забезпечуючи їй можливість швидко зорієнтуватися в соціальних умовах, знаходити нестандартні рішення в нових комунікативних ситуаціях,

виробляти неповторний індивідуальний стиль взаємодії з іншими суб'єктами, і як результат – реалізуватися й стати успішною в соціономічних видах діяльності.

Як бачимо, соціально здібна особистість реалізується в соціономічній сфері, проявляючи високий рівень суб'єктності та досягаючи високих успіхів. Відповідно діяльність, яку здійснює суб'єкт у соціономічній сфері, також є соціономічною. В науковій літературі [1] зустрічаємо, що *соціономічна діяльність* – це завжди прояв соціальної активності щодо навколишнього світу, і як будь-який інший вид діяльності, вона носить цілеутворювальний характер, спрямований на досягнення певного результату та пов'язана із досягненням певних цілей. Соціономічну діяльність умовно поділяють на непрофесійну та професійну. Непрофесійними є громадська, благодійна, меценатська, волонтерська діяльність, які мають суспільно корисний характер та називаються «хелперськими» (від англійської help – допомагати), «допомагаючими».

Відзначимо, що одним з видів непрофесійної соціономічної діяльності, в якій може самореалізуватися соціально активна молодь, є волонтерська. Актуальною є думка М. Дейчаківського, що волонтери є «найактивнішими представниками різних груп населення, які бажають своєю працею та участю надати дійову підтримку у становленні демократії в Україні, зробити конкретний внесок у поліпшення становища маргінальних груп чи в розвиток соціальної та культурної сфери» [2, с. 10].

У сучасних умовах розбудови вітчизняної системи вищої освіти волонтерська діяльність є важливою складовою освітнього процесу педагогічного ВНЗ, а майбутні педагоги все частіше стають учасниками волонтерського руху. В працях учених (Н. Басов), присвячених вивченню такої специфічної категорії людей як молодь, зазначено, що це традиційно

найбільш соціально активна демографічна група, яка може стати (і в окремих випадках є зараз) основою великомасштабного волонтерського руху.

Вважаємо, що найбільш вмотивовані на волонтерську діяльність студенти, в яких проявляються ознаки соціальної обдарованості. Серед мотивів, на підставі яких особистість включається у волонтерську діяльність, спостерігаються наступні: співчуття та бажання допомогти іншим людям, почуття громадянського і морального обов'язку, потреба відчувати свою необхідність, отримати визнання в суспільстві; прагнення розширити коло спілкування, знайти нових друзів; можливість отримати нові знання, сформувані комунікативні й організаторські здібності тощо.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за підтримки ректорату було започатковано соціальний проект «Школа Волонтерства» [4], який став громадським осередком благочинності. Ініціаторами й організаторами такого об'єднання є соціально активна й здібна молодь (Я. Пилипенко, студентка факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв; Д. Подолянчук, аспірантка Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації). Протягом декількох місяців до соціального проекту долучилося близька ста студентів університету різних спеціальностей.

«Школа Волонтерства» [4] здійснює громадську, суспільно корисну й благодійну діяльність, спрямовану на допомогу різним категоріям дітей з особливими потребами: інвалідністю, сиротам, із сімей учасників АТО та ін. Організатори соціального проекту також проводять благодійні акції в закладах геріатричного типу, постійно спілкуються з людьми похилого віку. Волонтери співпрацюють з громадськими організаціями м. Вінниці благодійного й соціального спрямування, що дозволяє включити у подвигницьку діяльність широке коло осіб,

меценатів, представників органів місцевої влади. Зокрема, студенти зі «Школи Волонтерства» взяли участь у Всеукраїнському благодійному проєкті «З любов'ю до України», який започаткований вінницьким фотографом К. Ревуцьким і дизайнеркою С. Теренчук для українських воїнів і членів їхніх сімей. «Школа Волонтерства» долучилась до всевітньої акції «Lots Of Socks», яка відбувалася в Міжнародний день людини з Синдомом Дауна.

Оскільки об'єктами волонтерської діяльності, яку здійснюють студенти, часто є діти з особливими освітніми потребами, то спілкування з ними сприяє формуванню в майбутніх педагогів інклюзивної компетентності. В умовах упровадження в закладах освіти інклюзивного навчання майбутні педагоги мають оволодіти необхідними знаннями й навичками створення індивідуальної траєкторії для особистісного зростання кожної дитини, враховуючи її стан здоров'я, пізнавальні можливості та інші особливості розвитку.

Отже, важливою сферою самореалізації активної студентської молоді, є соціономічна площина у цілому, волонтерська діяльність зокрема, в основі якої спілкування, допомога різним малозахищеним категоріям населення, вплив на емоції та мотивацію людей, ініціювання та організація інших для суспільних перетворень і корисних справ, керівництво ними. Соціально вмотивовані учасники волонтерського руху, студенти педагогічного університету, організовуючи в межах соціального проєкту благодійні акції для різних категорій дітей з особливими освітніми потребами, формують водночас важливу для педагога інклюзивну компетентність.

Література:

1. Бернлер Г. Теория социально-психологической работы : пер. со швед. / Г. Бернлер, Л. Юнссон. – М. : Союз, 1992. – 154 с

2. Дейчаківський М. Роль громадських організацій в Україні / М.Дейчаківський // Громада. – 1995. – С. 10 -24.
3. Демченко О. П. Суб'єктність соціально обдарованої особистості в культурно-освітньому просторі / О. П. Демченко // Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Т.VI : Психологія обдарованості. – Випуск 12. – Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – С.78-90.
4. <https://www.facebook.com/shkolavolonterstva/> – сторінка соціального проекту «Школа волонтерства».

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У СПІВРОБІТНИЦТВІ

Зубрицька О. І.,

студентка факультету

педагогічної освіти та соціальної роботи

Східноєвропейський національний

університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Бартків О. С.,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри

соціальної роботи та педагогіки вищої школи

Східноєвропейський національний

університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

В умовах модернізації української освіти одним із напрямків оптимізації освітнього процесу у середніх та вищих закладах освіти є його